

tidningen

UTEMILJÖ

Nr 5 2018

branschens tidning sedan 1967

SPECIAL Landskapsarkitektur

Jubileumsparken
växer till sig

Hur bra
håller trämaterial?

För- och nackdelar
med konstgräs

Planera för
hela livslängden

Landskapsarkitekterna Luka Jelusic och Daniel Winterbottom diskuterar design tillsammans med sina studenter i projektet som beskrivs på sid 18–21.

FOTO: KAJSA KAX

Snacka hjälper ju!

FOTO: KAJSA KAX

I Dals Långed gjordes i sommar ett internationellt parkprojekt, där dialog var en viktig beståndsdel. Det beskrivs på sid 18–21.

FOTO: KAJSA KAX

Ambitiösa intentioner och idéer hos beställare och planerare i utemiljöprojekt blir ibland precis så bra som det var tänkt, ibland något helt annat – fast bättre, eller ibland tyvärr inte bra alls. Lyckosamma projekt kännetecknas som i de flesta branscher av en gemensam målbild och fungerande dialog under projektets gång, både mellan beställare, arkitekter, entreprenörer och de som ska sköta miljöer, och förstås med brukarna, de som ska nyttja utemiljön. I vårt tema berättar vi i några olika artiklar om hur man kan använda dialog som verktyg i utemiljöprojekt.

En plattform och "entré" har byggts där planteringarna startar, i ett parkprojekt i Dals Långed i sommar.

En av skisserna för de terrasserade odlingarna. Planteringarna ska leda ner till bastu, utekök och grillplats som ligger nere vid vattnet.

”Deltagande design” gav park och lyft för Dals Långed

Ett för Sverige ovanligt parkprojekt har under sommaren pågått i Dalsland. Internationella och svenska studenter inom landskapsarkitektur och design har tillsammans med frivilliga och nysvenskar i samhället Dals Långed byggt upp en ny allmän park med bastu, utekök och tillhörande planteringar.

Text och foto: Kajsa Kax

– **OM EN** ort med svag dynamik kan återta kontrollen av sin fysiska miljö så är det ett steg i rätt riktning, menar arkitekt Rasmus Waern som varit med och initierat satsningen. Han har själv starka familjeband till platsen och har sett Dals Långed gå från bruksort till att börja hitta en ny identitet som utgår från kunskap och kreativitet. I samhället finns sedan länge designskolan Steneby liksom flera av Göteborgs universitets HDK-utbildningar.

Projektet har fått namnet Långed

Park och för att dra igång det bjöds en av USA:s mest intressanta landskapsarkitekter in: professor Daniel Winterbottom från University of Washington i Seattle. Han har anlagt mer än 30 olika slags parker runt om i världen, från helande trädgårdar för amerikanska soldater med PTSD till en terapipark för familjer som lever vid Guatemalas största soptipp.

– Jag har under åren sett kraften i trädgårdar och vad de kan bidra till. När jag startar ett projekt är utgångspunkten

de boende, användarna och själva platsen, säger Daniel Winterbottom som

Dals Långed har cirka 1 500 fastboende och till samrådsmötena har uppemot 60 personer kommit.

Projektet Långed Park involverade såväl internationella och svenska studenter inom landskapsarkitektur och design som frivilliga och nysvenskar i den lilla dalsländska orten. Nu dras gemensam odling igång i den nya parken, och utekök och grillplats vid sjön har invigts.

i Dals Långed såg en stor utmaning.

– Här finns en kultur och ett samhälle i omvandling, med extremt många flyktingar som kommit in de senaste åren.

I LÅNGED PARK har ett femtontal av Daniel Winterbottoms studenter från bland annat USA, Kina och Latinamerika deltagit. Från Stenebyskolan och HDK har i sin tur ytterligare ett tiotal studenter kommit in under ledning av läraren och landskapsarkitekten Luka Jelusic. Han är också en av de drivande bakom projektet.

– I Dals Långed har hittills bara funnits ett enda ställe där flyktingar och svenskar mötts spontant och naturligt – matbutiken Coop och det ju är en kommersiell plats.

Luka Jelusic förklarar att just därför var den arbetsprocess som Daniel Winterbottom har utvecklat, så kallad ”deltagande design”, avgörande. Metoden handlar om att användarna/boende på den aktuella platsen/samhället tillsammans med studenter och projektledare utvecklar vad och hur en miljö ska utformas, och sedan även är med och bygger.

En av de som aktivt deltagit är Bachir Sulaiman som kommit till Dals Långed från Syrien.

– I min kultur träffas vi ofta alla i familjen tillsammans och då gärna utomhus och äter mat. Därför blev det viktigt att uteköket ska kunna användas året om, säger han. Vi har också pratat mycket om bastun. Den ska vara som ett mellanting mellan den skandinaviska saunan och Mellanösterns hammam.

TILL UTEKÖKET OCH grillplatsen hör en större terrasserad trädgård som bland andra studenten Roxanne Glick från USA har arbetat med under sommaren.

– Trädgården är viktig eftersom den knyter samman platsens olika delar. Den fungerar som en entré ned från det centrala torget vid campusbyggnaderna och huvudvägen i Dals Långed, berättar hon.

Därtill är tanken att trädgården ska vara ett eget projekt i sig. Bland annat kommer grundskolan i samhället att förlägga en del lektioner kring till exempel naturvetenskap och biologi i trädgården.

– Dessutom har det kommit igång något som vi kallar community-kvällar, där lokalborna börjat odla ätbara växter

som ska kunna plockas och användas i matlagningen vid uteköket och grillplatsen, berättar Roxanne Glick.

FINANSIERING KOMMER FRÅN flera olika håll, bland annat via EU-programmet Framtidsbygder, Västra Götalandsregionen, Göteborgs universitet och Stenebyskolan. Även Bengtsfors kommun där Dals Långed ingår har bidragit. Kommunalrådet Per Eriksson är mycket nöjd med satsningen.

– Resultatet och engagemanget har blivit långt mer än vad vi hoppades och förväntade och vi planerar redan en fortsättning till nästa sommar.

De nästan helt färdiga byggnaderna visas upp för lokalbefolkningen.